

“TELL’EM STRAIGHT WHAT A STRIKE MEANS”

Strejken, strejkeromanen og John Steinbecks *In Dubious Battle*

Af Nicklas Freisleben Lund

Hvad har strejker med litteratur at gøre? En hel del, viser denne artikel, der introducerer en omfattende, men overset moderne litterær tradition: strejkeromanen. En distinkt litterær form, der gestaltes af dens livtag med den historiske strejke. Via analysen af John Steinbecks *In Dubious Battle* (1936) demonstrerer artiklen, hvordan strejkeromanen tilbyder et perspektivrigt blik på strejkens historie og løber hovedet mod et stadigt presserende spørgsmål: Hvad vil det sige at agere politisk?

I store dele af det 19. og det 20. århundrede indtog strejken en central samfundsmæssig position som periodens dominerende politiske protest- og modstandsform.¹

Følgelig eksisterer der en omfattende forskningslitteratur om strejkens sociale, politiske og juridiske historie. Nærværende artikel har også strejken som sit fokus, men tager sit afsæt i et ganske andet akademisk felt, nemlig litteraturvidenskaben. Udgangspunktet er en simpel iagttagelse: *At strejken har en litteraturhistorie*. Således findes der i vesteuropæisk og amerikansk litteraturhistorie mellem 1850 og 1950 et omfattende korpus af *strejkelitteratur* – dvs. skønlitterære værker, der skildrer strejker.

De følgende sider – der i kondenseret form præsenterer hovedpointer fra min ph.d.-afhandling *I ambivalent kamp. Strejken og romanen 1850-1950* (2018)² – handler om relationen mellem strejken og den romantype, jeg betegner *strejkeromanen*. Artiklen falder i to dele. Mens de indledende afsnit giver en uddybende præsentation af strejken og strejkelitteraturen samt artiklens metodiske overvejelser, zoomer den afsluttende halvdel ind på én eksemplarisk strejkeroman – amerikanske John Steinbecks (1902-1968) *In Dubious Battle* (1936).

Jf. denne artikels placering i et (mestendels) faghistorisk tidsskift bør det indledningsvist understreges, at de følgende sideres implicitte påstand er, at undersøgelsen af litteraturens strejkeskildringer rummer perspektiver, der rækker udover det litteraturvidenskabelige felts interessesfære. Det skyldes *ikke*, at strejkeromanen bør opfattes som historisk kilde i gængs forstand. Ganske vist er strejkeromanen – som *In Dubious Battle* – ofte i dialog med faktiske strejker, men disse værkers ‘værdi’ handler ikke om autoritativ dokumentation af specifikke hændelser. Snarere drejer det sig om måden, hvorpå de giver form til de ambivalente forestillinger, der knytter sig til strejken i den behandlede periode. Strejkeromanen tilbyder i den forstand nutidige læsere et egensindigt indblik i strejkefænomenets egen historie

Som artiklen vil demonstrere, udgør strejken i strejkeromanen ikke en simpel idealmodel for protest og modstand. Den udgør snarere et *problem*. Således konfronterer og konkretiserer romaner som *In Dubious Battle* en række af de vanskeligheder, problemstillinger og dilemmaer, der er den historiske strejke iboende.

Derfor aftvinger strejken så at sige strejkeromanen et lige dele abstrakt og praktisk spørgsmål – hvad det vil sige og hvad indebærer det at agere *politisk*? Politik forstås her som det, der vedrører sammensætningen og konfigurationen af den fælles verden – det, der former og bestemmer den individuelle eksistens – hvorfor politisk ageren betegner den handlen, der søger at udfordre og rekonfigurere denne rammesætning. I forlængelse af de ovenstående bemærkninger om strejkens ‘problem’-karakter i de behandlede tekster er min påstand, at strejkeromanen fordrer en ambivalent refleksion over, hvilke former for politisk ageren, der er hensigtsmæssige, formålstjenestelig, mulige og acceptable.

Den pointe peger tilbage mod artiklens litteraturvidenskabelige basis, og det man kunne kalde artiklens ‘litteraturpolitiske’ argument. Strejkeromanen er netop et eksempel på det, man med den franske forfatter og filosof Jean Paul Sartres (1905-1980) i dag noget forkætrede term kunne kalde engageret litteratur, dvs. en litteratur, der er præget af en tydelig politisk stillingtagen.³ En udbredt kritik af denne litteraturtype – som i en dansk kontekst ofte rettes

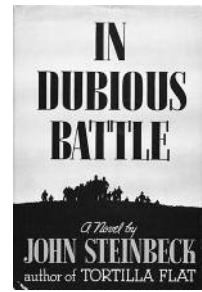
mod den såkaldte arbejderlitteratur – er, at denne stillingtagen eller partiskhed afføder en entydig, belærende og bedaget ‘manuallitteratur’.⁴ Det er denne automatafvisning af det litterære engagement, som artiklen også søger at udfordre via læsningen af *In Dubious Battle* som et både udpræget engageret og et udpræget ambivalent værk.

Historiserende motivanalyse

Artiklen placerer sig grundlæggende i den litteraturvidenskabelige tradition for motivanalytisk forskning; dvs. undersøgelsen af litteraturens genkommende figurer, steder eller fænomener. Forskningstraditionens klassiker er den tyske litterat Ernst Robert Curtius’ (1886-1956) *Europäische Literatur und lateinisches Mittelalter* (1948), der er en magistral gennemgang af en lang række af motiver, der opstod i antikkens eller den tidlige middelalders litteratur, og som herefter gør sig gældende i mange århundreder frem. Curtius repræsenterer med andre ord en motiforskning, der vægter katalogisering og kontinuitet, men er mindre interesseret i spørgsmål om varians, historicitet og ikke mindst motivets funktion i de værker, det optræder i.

I de seneste årtier har der imidlertid været en fremvækst af motivanalytiske studier, der insisterer på det litterære motivs historisk situerede karakter og netop bruger undersøgelsen af specifikke motiver – i en dansk forsknings kontekst fx hestevognen eller passet⁵ – som et privilegeret kontaktpunkt mellem litteraturen og den historiske virkelighed. I sin bog om pasvæsnet som motiv i europæiske romaner fra 1700- og 1800-tallet beskriver litteraten Jesper Gulddal netop motivet som et *interface*, der konkret henviser til en specifik kontekst, der indoptages via motivet, og som eksporterer sine karakteristika og tilknyttede problemstillinger og temaer til det.⁶ Derfor forbinder dette nyere *take* på den litterære motivanalyse sig til en bredere (kultur)historisk horisont, idet den bruger det litterære motiv til ‘ aflæse’, hvordan et givent fænomen eller sted er blevet opfattet, oplevet, tænkt.

Det er denne tilgang, jeg placerer mig i forlængelse af. For det første fokuserer jeg også på litteraturens repræsentation af konkrete, historiske fænomener – her altså strejken. For det andet forstår jeg motivet som noget, der har en aktivt *medskabende* funktion, der aktivt præger og strukturerer de litterære tekster, det optræder i. Det betyder ikke, at litteraturen er en simpel spejling af den historiske strejke, men snarere at strejkeromanen fungerer som en slags litterær be- eller forhandling af dette materiale.

John Steinbeck (1902-1968), amerikansk forfatter, skildrede i flere romaner den californiske landarbejderklasses svære vilkår og deres kamp for et bedre liv. Dette skete bl.a. i strejkeromanen In Dubious Battle fra 1936. Bogen blev oversat til dansk og udkom på Gyldendals forlag i 1940 med titlen Det ukuelige sind.

Et moderne fænomen

Termen 'strejke' hører til de ord og begreber, der opstår eller får deres nuværende betydning i det historiker Eric Hobsbawm betegner *revolutionsæraen*: Perioden mellem 1789 og 1848, der er spændt ud mellem de to franske revolutioner, og som i vidt omfang formes af den industrielle ditto. Ordet strejke har med andre ord hjemme i *det modernes vokabular*.⁷

Det danske 'strejke' udspringer – ligesom de tyske, svenske og norske ækvivalenter – af det engelske ord 'strike'. Termen er af maritim afstamning, nemlig fra udtrykket 'to strike sail' – *at slække sejl*. Forbindelsen kan spores til 1768, hvor søfolk ansat ved Londons havn i protest mod løn- og arbejdsvilkår eftertrykkeligt slækkede sejl og lammede en stor del af britisk økonomi.⁸ Ordet bevægede sig herefter fra vands til lands og kom i løbet af 1800-tallet til at dække over arbejdsnedlæggelser som sådan.

Ifølge historiker Aaron Brenner er strejke-termens oprindelse blandt handelsskibenes søfolk sigende, idet sømændene netop inkarnerer den moderne arbejderklasse; de ejendomsløse, der var nødsaget til at basere deres livsophold på salg af arbejdskraft til kapitalejerne, det moderne samfunds nye magtelite.⁹ Strejken er således ikke blot en moderne term, men også et grundlæggende moderne *fænomen*. Ganske vist har den kollektive arbejdsnedlæggelse en lang forhistorie (den tidligst dokumenterede 'strejke' dateres til faraonernes Egypten¹⁰). Men det er først med den moderne arbejderklassens fremvækst, at strejken får en central samfundsmæssig position.

Det er vigtigt at understrege, at strejken i den behandlede periode var et uhyre kontroversielt og dramatisk fænomen. Hvis ikke direkte ulovliggjort var den underlagt markante restriktioner. Og grundet denne placering uden for eller på kant med loven er periodens strejkehistorie fyldt med eksempler på konflikter, der udvikler sig til egentlige og blodige kampe mellem arbejdere og arbejdsgiveren og/eller statsmagtens repræsentanter.¹¹

For at forstå denne aura af uro er det nødvendigt at dykke længere ned i, hvad vi taler om, når vi taler om strejker. Før jeg gør det, er det dog på sin plads at adressere mit forskningsprojekts historiske og geografiske afgrænsninger. Det valgte historiske udgangspunkt skyldes, at strejken som dominerende modstandsform etablerer sig i midten af det 19. århundrede. På samme måde fungerer det andet skæringspunkt, 1950, som en markering af strejkens generelle udvikling fra et *phenomena non grata* til dens nutidige (*generelt*) juridisk legitimerede og accepterede position;¹² en udvikling, der eksemplificeres af ILO's – The International Labour Organization, der blev grundlagt i 1919 som en del af Folkenes Forbund – vedtagelse af konventionen om strejkeretten i 1949.¹³

Denne overordnede udvikling er primært dækkende for Vesteuropa og

USA; kapitalismens og dermed strejkens kerneland. Således har mit forskningsprojekts fokus været strejkehistoriens første og mest markante kapitel, der finder sted i det tidligt industrialiserede vesten.

Trefoldig afvisning

Leksikalsk minimaldefineres strejken som en “midlertidig kollektiv arbejdsstandsning med det formål at udtrykke en protest eller gennemtvinge et krav”.¹⁴ Mere uddybende kan den beskrives som en modstandsform, der reagerer på og intervenserer i det økonomiske forhold mellem arbejder og arbejdsgiver; en konfliktfyldt relation præget af to destabiliserende faktorer: *i)* Det ulige magtforhold mellem arbejdsgiver og arbejdstager samt *ii)* den variabilitet, der kendetegner den økonomiske relation mellem parterne.

For at begynde bagfra, så bruger jeg ordet *variabilitet* til at beskrive det forhold, at det i den behandlede periode i vidt omfang stod arbejdsgiveren frit for at regulere arbejderens løn og arbejdsvilkår for at sikre sig en profitabel produktion. Det er i forlængelse heraf, at det *ulige* magtforhold mellem arbejdstagere og -givere bliver centralt. Ganske vist er der en gensidig afhængighed mellem parterne (den ene behøver arbejdskraft, den anden løn). Men historisk har arbejdsgiveren haft en klar styrkeposition og har i vid udstrækning kunnet gennemtvinge sin foretrukne version af udvekslingen.

Det er på den baggrund, at strejken opnår sin centrale betydning i arbejderbevægelsen. Den grundlæggende karakter af *kollektiv* ageren søger netop en *udligning af styrkeforholdet mellem de to parter*.

Således kan strejken beskrives som en trefoldig afvisning: *For det første* afvises den individuelle – og *ulige* – forhandling om arbejdskraft-for-løn. *For det andet* afviser strejken en afvisning af forestillingen om, at det er arbejdsgiverens ret at kontrollere produktionsmidlerne og produktionen. På den måde – og *for det tredje* – har strejken også form af en mere fundamental afvisning af den tidlige kapitalismes magthierarki. Via strejken udfordrer de strejkende arbejdere denne struktur ved at insistere på at blive set som arbejdsgiverens og ejerens ligemænd og dermed som en part, der må inddrages i udformningen af den samfundsmæssige orden. Derfor kan strejken ikke reduceres til en ren økonomisk konflikt – et led i forhandlingen af løn, arbejdstid mv. – men rummer også altid en politisk dimension.¹⁵

Strejkens form

Hvis strejken kan defineres negativt via dens afvisningskarakter, kan den også beskrives som en *form*, en type begivenhed eller praksis, der søger at (re)or-

organisere kroppe, handler og identiteter, tid og rum på en særlig måde. Tydeligst afviser de strejkende deres rodfæstede identitet som arbejdere – forventningen om, at de er passive, adlydende og arbejdende. Strejken udfolder således et rum, hvor arbejderne forsøger at træde frem som *politiske* subjekter, der gør krav på aktivt at tage del i udformningen af den fælles verden.

Mere specifikt vil jeg hævde, at strejken er kendetegnet ved tre grundlæggende formelle karakteristika: dens *handlingsaspekt*, *rumlige aspekt* og *tidslige aspekt*.

Handlingsaspektet

Strejkens handlingsaspekt drejer sig om den type handling, som strejken organiserer. Svaret synes indlysende; det drejer sig om *at strejke*. Det er dog vigtigt at bemærke, at fænomenet langt fra altid har haft karakter af en 'ren' kollektiv arbejdsnedlæggelse, men ofte er gået hånd i hånd med andre modstandsformer som demonstrationer, sabotage, blokader og optøjer. Når det dog er essentielt at fremhæve strejkens ofte blandede karakter, så skyldes det, at et af de problemer, som knytter sig til den historiske strejke, drejer sig om den rene arbejdsnedlæggelses effektivitet. Derfor fordrer fænomenet også en overvejelse om, hvilke typer af supplerende ageren der er nødvendig, hensigtsmæssig og acceptabel.

Det rumlige aspekt

Udgangspunktet for strejkens rumlige aspekt er dens etablering af et undtagelsesrum. Her sættes 'normale' aktiviteter og relationer netop ud af kraft: produktionen standses, arbejderne undsiger arbejdsgivernes autoritet mv. På den måde kan strejken beskrives som en omrangering af det kapitalistiske samfunds konfiguration. Det illustreres tydeligst af strejkeblokaden, der har til formål at holde strejkebrydere væk fra arbejdspladsen. Strejkens rummelige aspekt er imidlertid *også* kendetegnet ved en intern kamp, der drejer sig om fortolkningen eller graden af denne spatiale logik. Grundlæggende er spørgsmålet, om strejken drejer sig om en art symbolsk, immateriel eller en mere håndgribelig og praktisk omformning af den eksisterende orden.

Det tidslige aspekt

Strejkens særlige temporalitet knytter sig til fænomenets *midlertidige* natur. Umiddelbart peger det på det åbenlyse forhold, at strejken er karakteriseret ved et tydeligt afgrænset forløb spændt ud mellem dens begyndelse (arbejdet nedlægges) og dens afslutning (arbejdet genoptages). Dette kendetegn rummer dog en langt mere kompleks dimension, hvis kerne er spændingen mellem to varierende betoning af det midlertidige.

Strejken kan anskues som et *kriseøjeblik* og som en slags *anden tid*. Som *krise* opfattes strejken som en afgørende forandringssituation. Her er det centrale, at hvis strejken reagerer på, udfordrer og afviser den eksisterende orden, så udgør den netop i sig selv ikke et egentligt blivende alternativ. Der er snarere tale om en transformation, der søger at gennemtvinge en ændring af det bestående.

Det midlertidige kan dog også knyttes til dét, man kunne kalde strejkens *anden tid*. I stedet for at tilgå den som et potentielt fremadrettet transformationsøjeblik, så indebærer det en anderledes betoning af strejkens egen udfoldelse af en særlig temporalitet, hvor de strejkende arbejdere oplever sig selv på en anden måde. Her er strejken ikke et middel til den håndgribelige realisering af den nye, ideelle virkelighed; dens vigtighed ligger snarere i de strejkende arbejders momentane oplevelse af muligheden for en anden samfundsmæssig position og rolle.

Anskuet som *krise* fremstår strejken altså som et politisk middel til konkret, realpolitisk forandring, imens betoningen af strejken som en 'anden tid' i højere grad anskuer strejken som en art mål i sig selv. Den skal ikke gennemtvinge en forandring, den *er* forandringen. Det man kan bemærke er dog, at strejken i dette perspektiv stadig tilskrives et fremadrettet om end mere radikalt og abstrakt sigte. Målet er her ikke de umiddelbare forbedringer af fx løn- og arbejdsvilkår, men om udviklingen af revolutionær klassebevidsthed; den logik, der eksempelvis gennemløber Lenins klassiske formulering om strejken som en 'krigsskole'.¹⁶

Hvilken udlægning abonnerer jeg så på? Svaret er hverken-eller, både-og. Når jeg taler om *strejkens tidlige aspekt*, så taler jeg om spændingen mellem de to perspektiver.

Opsummering og overgang

De ovenstående afsnits redegørelse for artiklens forståelse af og tilgang til strejken kan også læses som en indikation af årsagerne til litteraturens historiske interesse i fænomenet, der kan opsummeres i fire punkter.

For det første har strejken indtaget en helt central og profileret rolle i moderne historie. Det skyldes ikke mindst, og *for det andet*, at strejken historisk har tilbudt et højspændt konfliktstof omgærdet af *drama*. Begge disse punkter knytter sig til det forhold, at strejken – *for det tredje* – har fremstået som en art emblematiske kondensat af det, som den franske forfatter Émile Zola (1840-1902) – hvis roman *Germinal* (1885) hører til strejkelitteraturens klassikere – betegnede som periodens vigtigste spørgsmål; kampen mellem kapital og arbejde.¹⁷

For det fjerde vil jeg dog også insistere på, at det, der kommer til syne i

strejken, ikke blot er klassekonflikten i traditionel forstand, men også rummer en mere vidtrækkende politisk dimension; et forsøg på at manifestere det udpræget moderne, demokratiske ideal om lighed og dermed retten til at have adgang til deltagelse i udformningen af den fælles verden. Når jeg betegner strejken som et *forsøg*, så hænger det sammen med de interne spændinger, der, som beskrevet ovenfor, er iboende strejken, hvorfor den konstant er investeret i en fortolkende diskussion af sig selv: hvordan skal strejken – dens handling, rum og tid – i praksis organiseres?

Strejkeromanen

Set i lyset af strejkens historisk profilerede position er det ikke overraskende, at den har efterladt et omfattende litteraturhistorisk spor, hvilket fremgår, hvis man konsulterer den begrænsede forskningslitteratur om emnet.¹⁸ Det tydeligste eksempel er nok Fay M. Blakes *The Strike in the American Novel* (1972), der påviser strejkmotivets tilstedeværelse i godt 200 amerikanske romaner fra 1840'erne og frem til Anden Verdenskrig.

Strejkelitteraturen er en heterogen størrelse. Fx er der anseelig variation i graden af strejkens tilstedeværelse i de tekster, jeg beskriver som strejkelitteratur. Når jeg fokuserer på den markante undergruppe, jeg betegner strejkeromanen, så skyldes det, at strejkens formgivning her træder tydeligst frem.

Termen *strejkeroman* er ikke min opfindelse. Den engelske term 'strike novel' optræder flere steder i den ovenfor nævnte forskningslitteratur, hvor den løseligt indikerer, at en given roman handler om en strejke. Der eksisterer dog anslag til en mere ambitiøs brug af termen, eksempelvis i Walther B. Rideouts *The Radical Novel in the United States 1900-1954* (1957) og Fay M. Blakes førnævnte bog, der begge bruger termen til at betegne en gruppe amerikanske romaner fra 1930'erne og 1940'erne. Her, Blakes beskrivelse af disse teksters karakteristika:

The strike in the strike novel is invariably utilized at two levels: the literary and the political. The strike must be crucial to the plot, must in fact *be* the plot. [...] the strike must serve a symbolic political function: it must become in the novel an explicit microcosm of political revolution.¹⁹

Det frugtbare ved denne udlægning er, at når Blake anskuer de amerikanske *strike novels* som et samlet, tekstkorpus, så skyldes det ikke, at de beskæftiger sig med det samme emne (*handler* om det samme), men at de deler og udgør en litterær *form*.

Som sagt placerer jeg mig i forlængelse af denne forståelse, men forsøger

også at videreudvikle, udvide og udfordre den. I min bruger jeg for det første termen strejkeroman i en mere vidtrækkende geografisk og historisk forstand; den henviser til et langt større korpus af vestlige romaner, der fra midten af 1800'tallet og et århundrede frem formes af strejken, og dermed deler en række fællestræk.

Mere relevant i denne kontekst er det, at jeg ikke deler Rideout og Blakes forståelse af strejken, som noget forfatteren simpelt kan *bruge* til at *tjene* et særligt dramatisk, tematisk og politisk formål. Som allerede nævnt er mit argument, at strejken har en anderledes formativ funktion; at den eksporterer sine karakteristika til strejkeromanen, som dermed – desuagtet romanernes politiske sympati – også konfronteres med de konflikter, der gennemkrydser strejken selv. Det udstikker retningen for de følgende sider, der zoomer ind på Steinbecks strejkeroman *In Dubious Battle*.

Steinbeck i kontekst

Steinbecks *In Dubious Battle* (1936) (udgivet for første gang på dansk i 1940 som *Det ukuelige sind*) hører til blandt de amerikanske romaner, som Rideout og Blake betegner *strike novels*; et værkkorpus, der udgør et markant bidrag til traditionen for strejkeromaner.

Det skal ses i lyset af USA's strejkehistorie, der fra 1840'erne og små hundrede år frem var uhyre rig på dramatiske og blodige milepæle. Der er en lang række årsager til den amerikanske strejkehistories voldsomhed. Her vil jeg blot fremhæve tre.

For det første har der været en udpræget tendens til, at arbejdsgivere erstattede de strejkende med ny arbejdskraft; den strategi var særligt fremtrædende i USA grundet nationale faktorer som “higher rates of physical mobility, the expanse of the country and immigration”.²⁰

For det andet benyttede amerikanske arbejdsgivere sig ofte af private, bevæbnede vagtværn til at beskytte deres interesser under konflikterne.²¹ Det skal ses i lyset af det føderale system og den svage statsmagt, der karakteriserede USA i 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet. Således betød “[the] limited development of city, state, and national police forces”, at “most crime fighting [was kept] in private hands during the nineteenth century”.²²

Det er tæt forbundet med *den tredje* årsag. At stater, byer og lokalsamfund havde et udpræget autonomt selvstyre, hvilket medførte et stort råderum for magtfulde private interessenter.²³

Det udgjorde en sprængfarlig cocktail, som eksempelvis præger *In Dubious Battles* umiddelbare historiske kontekst. Således trækker Steinbeck i romanen på periodens mange konflikter i landbrugsindustrien i hans hjemstat Califor-

nien, hvor der alene i 1930-1932 er dokumenteret mere end 40 agrikulturelle konflikter.²⁴

Steinbeck havde forud for arbejdet med *In Dubious Battle* været i kontakt med en række personer, der var involveret i landarbejdernes faglige organisering.²⁵ Det er dog vigtigt at understrege, at *In Dubious Battle* ikke baserer sig på én specifik strejke. Litteraturforskeren Robert McParland har således beskrevet romanen som en art "imaginary composite" sammenstykket af indtryk fra en lang række af periodens strejker.²⁶

Ind i kampen

In Dubious Battle kan beskrives som historien om den unge Jim Nolan, der ved romanens start bliver aktiv i 'partiet' – romanens version af USA's kommunistiske parti.²⁷ Sammen med den erfarne agitator Mac sendes han til den fiktive Torgas Valley for at organisere en strejke blandt dalens fattige frugtplukkere. Missionen lykkes i snæver forstand, om end den resterende handling netop beskriver Jim og Macs forsøg på at lede strejken gennem de efterfølgende genvordigheder: Arbejdernes tiltagende nød og vaklende kampgejst; arbejdergiversidens modtræk og den vold, der snart gennemsyrrer romanen.

Mest håndgribeligt kan strejken altså beskrives som romanens handlingsgenerator. Strejken er ikke bare et vigtigt element i romanens handling, den er så at sige plottet.

Strejken er endvidere knyttet til en særlig social optik. Beskrivelserne af Torgas Valley fremstiller en radikalt ulige orden, der overlader samfundets svageste – her de omrejsende løsarbejdere – til en fattig, socialt ekskluderet og i den forstand dehumaniseret eksistens.

Det er imidlertid vigtigt, at dette perspektiv ikke er *In Dubious Battle's* konklusion, men snarere *udgangspunktet* for det videre handlingsforløb, hvis *crux* er strejken. Strejkens optik drejer sig netop ikke kun om den kritiske konstatering af en radikal uretfærdighed og ulighed. Den rummer også et trodsigt handlingsanvisende perspektiv, der afviser det urokelige ved den samfundsmæssige orden, da strejkeromanen netop forsøger at *forestille sig*, hvordan strejkens ambition om forandring i praksis kan realiseres.

Det er i forlængelse heraf, jeg vil hævde, at strejkeromanen er karakteriseret ved et tydeligt politisk engagement og *samtidig* udfolder et ambivalent politisk refleksionsrum. Den udgør en art eksperimentarium, hvori strejken gennemspilles, hvilket aftvinger en kritisk refleksion over, *hvad* det vil sige at agere politisk, og *hvordan* en sådan praksis kan tage sig ud.

Romanen indledes netop med et sådant *handlingsforsøg*. Baggrunden for Jims indmeldelse i partiet er netop ønsket om 'at arbejde for noget' (*IDB*: 8);

John Steinbeck voksede op og boede en stor del af sit liv i Californien. Han var meget socialt engageret og flere af hans romaner er en skarp kritik af landarbejderklassens usle arbejds- og levevilkår i Californien under 1930'ernes økonomiske krise. Han fik Nobelprisen i litteratur i 1962. John Steinbeck fotografere i Kastrup Lufthavn i 1957.

et modsvar til hans oplevelse af passivitet og udsigtsløshed, hvis baggrund er en arbejderfamiliehistorie “ruined by this system” (IDB: 7-13), og som ekspliciteres i hovedpersonens gentagne selvdiagnose: “I feel dead” (fx IDB: 8).

Jim får snart muligheden for at gøre noget, da han – som sagt – med par-

tiveteranen Mac sendes til Torgas Valley for at organisere de frugtplukkere, hvis nye, forringede lønvilkår har gjort dem strejkemodne. Mac og Jim er symptomatiske for to genkommende karakterer i strejkeromanen, som jeg betegner som hhv. *strejkenovicen* og *strejkementoren*. Hovedpersonen er en yngre og uerfaren karakter, der skal lære at 'strejke' og herigennem begiver sig ud på en art politisk dannelsesrejse. I denne udvikling spiller den mere erfarne *strejkementor* en vigtig rolle, som novicens læremester udi strejken. Det er tydeligt i dette replikskifte, hvor Mac analyserer situationen og udlægger planen for Jim:

[...] 'Here's the layout. Torgas is a little valley, and it's mostly apple orchards. Most of it's owned by a few men. Of course there's some little places, but there's not very many of them. Now when the apples are ripe the crop tramps come in and pick them [...] Now these few guys that own most of the Torgas Valley waited until most of the crop tramps were already there. They spent most of their money getting there, of course. They always do. And then the owners announced their price cut. Suppose the tramps are mad? What can they do? They've got to work picking apples to get out even.'

[...] [Jim] leaned forward: 'So then we try to get the men to strike? Is that it?'

'Sure. Maybe it's all ready to bust and we just give it a little tiny push. We organize the men, and then we picket the orchards'. (IDB: 25-26)

Macs formuleringer understreger det, jeg har betegnet strejkens *form*-karakter; dvs. dens *organisering* af handlinger, rum og tid med henblik på at gribe ind i og udfordre den dominerende orden. Det er imidlertid vigtigt at bemærke, at ifølge Mac er strejken ikke noget, der kan forventes at vokse organisk frem. I stedet opfatter han den som et resultat af en hårdhændet, ekstern formgivning.

Symptomatisk er en scene umiddelbart efter deres ankomst til dalen, hvor Jim og Mac opsøger frugtplukkernes lejr. Her finder de en ung kvinde, der i gang med at føde, efter at være blevet afvist på det lokale sygehus. Hurtigt overtager Mac styringen fra en ældre kvinde, da han – bedyrer han – har arbejdet på et hospital, hvilket giver ham autoriteten til at overtage ledelsen (IDB: 43).

Det ender godt, men efterfølgende betror Mac Jim, at hans medicinske erfaring er pure opspind: "God, I was lucky it came through all right [...] That old woman knew lots more than I did." (IDB: 48). Men løgnen og

risikoen var ifølge Mac nødvendig, fordi fødslen netop var en mulighed for at vinde arbejderne tillid: “We’ve got to use whatever material comes to us”. (IDB: 48).

Det er en udpræget instrumentel logik. Macs ageren retter sig mod fasciliteringen af strejken, hvilket her tilsidesætter det umiddelbare hensyn til den unge kvindes sikkerhed. Det ændrer ikke ved, at Mac – i sin selvforståelse – handler *for arbejderne*. Her bør det bemærkes, at strejkens umiddelbare ‘lokale’ økonomiske aspekt (forbedringen af arbejderne løn og vilkår) er sekundært. Det primære mål er “to teach men how to organize, how to work together [...] to find out how strong they are when they work together” (IDB: 26).

Det Mac ønsker at bringe til verden er arbejderne som et kollektivt subjekt. En ambition, som imidlertid åbenlyst problematiseres i den konkrete fødsels-scene. Dog drejer det sig ikke om hensigten, men snarere om selve realiseringsspraksissen. Hvis Macs ultimative mål er udviklingen af en emancipatorisk, revolutionær klassebevidsthed, så er midlet hertil ikke bevidstgørelse, der så skal føre til faglig og politisk organisering. Snarere abonnerer han på den modsatte logik. Det er erfaringen af strejken, der ultimativt afføder den ønskede klassebevidsthed.

Det understreger endnu en af strejkens interne spændinger. Strejken er, som tidligere nævnt, tæt forbundet til et egalitært ideal om arbejderne ret til politisk deltagelse og dermed selvbestemmelse. Men samtidig forudsætter strejkens effektivitet netop fælles fodslag, som ifølge Mac kræver en nærmest militaristisk ledelse, der i praksis paradoksalt nok ekskluderer arbejderne fra beslutningsprocessen om strejkens udformning og strategi.

Strejken som falankse

Det bliver tydeligt, da strejken bryder ud. I *In Dubious Battle* bliver en arbejdsulykke udslagsgivende. En stige kolliderer, en æbleplukker kommer til skade, arbejderne raseri – præpareret af Macs agitation og de generelle forhold – forvandler dem til en truende “mob of men” (IDB: 79). For Mac er det dog essentielt, at frugtplukkernes spontane reaktion kontrolleres, disciplineres, *formes*. Derfor instruerer han hurtigt frugtplukkernes leder, hvis tillid og øren han *har* vundet takket være fødselsindsatsen: Indkald til et møde, bliv valgt til ordstyrer, og derefter er proceduren enkel: “[...] If you want ‘em to vote for something, you say ‘do you want to do it?’ and if you want to vote down somethin’. Just say. ‘you don’t want to do this, do you?’ and they’ll vote no. Make ‘em vote on everythin, *everythin*’, see? They’re all ready for it” (IDB: 80).

Strejker i USA har historisk ofte været både voldelige og blodige. Dette har bl.a. sin rod i de forhold, der var gældende på det amerikanske arbejdsmarked. Arbejdsgiverne erstattede ofte de strejkende med ny arbejdskraft, og for at sikre sig mod de strejkende arbejdere indsatte arbejdsgiverne private, bevæbnede vagtværn til at beskytte deres interesser. På billedet trækker tre betjente af med en blokadevagt under en strejke i Chicago i 1938.

Det går som planlagt, og arbejderne transformeres fra 'mob' til organiseret strejke. Men igen skurer det instrumentelle. De demokratiske initiativer giver nok arbejderne *oplevelsen* af selvbestemmelse, men med manipulerende skin-tiltag; det skal gøre arbejderne organiserbare snarere end egentligt selvorganiserende.

Alt dette peger i retning mod et centralt tema i forskningslitteraturen om *In Dubious Battle*; forbindelsen mellem værket og Steinbecks overvejelser om *the phalanx*, falanksen. Termen beskriver en kampopstilling anvendt af græske og romerske infanterister. Af Steinbeck knyttes ordet til en teori om forholdet mellem individ og gruppe, som fremstilles i det upublicerede essay "Argument of Phalanx" (1933) og uddybes i hans korrespondance fra perioden. Fx i et brev fra juni 1933, hvor Steinbeck først beskriver, hvordan atomer forbinder sig og bliver til celler, der igen forbinder sig og i komplekse tilfælde "may make a unit which we call man":

That has been our final unit. But there have been mysterious things which could not be explained if man is the final unit. He also arranges himself into larger units, which I have called the phalanx. [...] And the phalanx has emotions of which the unit man is incapable. Emotions of destruction, of war, of migration, of hatred og fear.²⁸

Det centrale er, at Steinbeck opfatter falanksen som karakteriseret ved en egen dynamik eller natur, hvorfor den udgør en art "greater beasts", der kontrollerer deres "unit-men with an iron discipline"²⁹ Hvis falanks-overvejelserne kan beskrives som "a brief social and psychological study of behaviour",³⁰ så understreger Steinbeck senere i brevet teoriens politiske dimension:

We can find no man unit reason for the sudden invasion of Europe by a race of Hun sherperds [...] We can find no man unit reason for the sudden migration of the Mayas. Attila did it or Ghenghis Khan, but they couldn't. They were simply the spokesmen of the movement. Hitler did not create the present phalanx in Germany, he interprets it.³¹

Steinbeck afslutter med at bemærke, at han agter at skrive en hel roman om emnet, *In Dubious Battle*. Citatet kaster nyt lys over romanens afstandtagen for Macs organisering af strejken, idet det forbinder den til samtidens truende *massopolitiske* bevægelser.

Strejkementorens udformning af strejken er da også intimt forbundet til den omfattende vold, som snart bryder ud. Tidligt under deres ophold i dalen må Jim og Mac flygte fra private håndhævere af 'lov og orden', der forsøger

at true dem ud af dalen, ligesom plantageejerne er hurtige til at erstatte de strejkende med ny arbejdskraft, hvilket fører til egentlige sammenstød mellem konfliktens parter.

Her er det vigtigt at bemærke, at volden for Mac ikke kun er et accepteret, men endog *villet* aspekt ved strejken. En patrulje af strejkende arbejdere – udsendt af Mac – overfalder en gruppe strejkebrydere, og senere afstraffer strejkementoren selv korporligt og brutalt en ‘spion’ fra arbejdsgiversiden.

Symptomatisk er en tidlig nøglescene. Her anvender Mac liget af partikammeraten Joy – der under et af de første sammenstød mellem de strejkende og arbejdsgiversidens mænd dræbes – som ‘rekvisit’ under en dundertale, der skal opildne arbejderne til at fortsætte deres kamp, omdanne dem til falankse (IDB: 128). For Mac er volden ikke bare brugbar, men også acceptabel i den større sags tjeneste.

“Won’t work without picketin”

Macs organisering af arbejderne beskrives indiskutabelt som skruppelløs og brutal. Men samtidig fremstiller Steinbeck den i lyset af de politiske, sociale og økonomiske forhold, der har præget den amerikanske strejkehistorie. Det, man skal bemærke, er, at i *In Dubious Battle* er ‘to strike’ uløseligt forbundet med ‘to picket’. Verbet betegner en aktivitet, hvor de strejkende placerer sig mellem arbejdspladsen og strejkebrydere for at opfordre eller overtale sidstnævnte til selv at strejke eller på anden vis afholde dem fra at arbejde.³² *To picket* kan altså både beskrive en art ‘passiv’ modstandshandling, der har et kommunikativt, fredeligt sigte og en praksis, hvor de strejkende med (vold og) magt søger at kontrollere adgangen til arbejdspladsen.

I *In Dubious Battle* indebærer verbet med al tydelighed denne form for korporlig ageren. En forklaring på det forhold indikeres af Macs formulering: “They say ‘you got a right to strike but you can’t picket, ‘an’ they know a strike won’t work without picketin”” (IDB 125).

Udsagnet udpeger strejkens prekære status i perioden, som her blot skal skitseres. Grundlæggende var strejken i USA igennem det 19. århundrede mestendels ulovliggjort, og et fænomen, der blev slået hårdt ned på.³³ Derfor udgør *The Clayton Act of 1914* et vigtigt nybrud. Loven gjorde det således ulovligt “to forbid or restrain [labor organizations] from lawfully carrying out the[ir] legitimate objects [...]”³⁴ herunder boycotts, kollektive forhandlinger, *fredelige*, dvs. *lovlydige* strejker og ditto ‘picketing’. *The Clayton Act* peger frem mod den mere arbejder- og fagforeningsvenlige tendens, der kulminerer med 1930’ernes New Deal; Franklin D. Roosevelts omfattende sociale og økonomiske reformprogram. Her udbyggedes den juridiske beskyttelse af arbejder-

rettigheder – herunder organisationsretten, strejkeretten via bl.a. *The National Recovery Act* fra 1933 og *The National Labor Relations Act* fra 1935.

Men *The Clayton Act* og New Deal-initiativerne førte på ingen måde strejken endegyldigt ud af dens juridiske gråzone. Zoomer man ind på *In Dubious Battles* lokale kontekst, så vedtog Californien i 1919 *The California Criminal Syndicalism Act*, hvis formål var at ulovliggøre “unlawful acts of force and violence or unlawful methods of terrorism as a means of accomplishing a change in industrial ownership or control, or affecting any political change”. I praksis – og via en vidtrækkende tolkning af ‘sabotage’ og ‘terror’ samt et forbud mod “by spoken or written word” at støtte slige aktiviteter – blev loven anvendt til at ulovliggøre strejker og faglig organisation.³⁵

I Californien var særligt landarbejderne udsatte; et resultat af industrilandbrugets lokale indflydelse, der bl.a. anvendtes til at få gennemført anti-picketing-lovgivning på lokalt niveau i form af de ‘ordinances’, der i slut-30’erne fandtes i 31 ud af statens i alt 50 counties.³⁶

I perioden efter *The Clayton Act* finder man altså en overordnet principiel åbning mod fagpolitisk organisering og aktivitet. Men på den anden side modarbejdedes dette ofte på delstats- og lokalniveau. Det er den konflikt, der gennemsyrrer *In Dubious Battle* og som først og fremmest knytter sig til misforholdet mellem arbejdsgivernes uhindrede mulighed for at erstatte de strejkende arbejdere og arbejderens begrænsede lovlige muligheder for at modgå dette træk, qua anti-picketing-ordinanserne, som direkte adresseres i den scene, hvor en gruppe arbejdere beskriver deres oplevelse ved en barrikade bemandet af bevæbnede mænd, der konfronterer dem med følgende udsagn: “It’s unlawful to picket in this county. Get back.” (*IDB*: 241).

In Dubious Battle placerer denne situation de strejkende over for et nedslående valg. Accepterer de lovens rammer, reducerer det strejken til en ren symbolsk modstandshandling. Omvendt så indebærer den ‘picketing’, der potentielt muliggør tilbageholdelsen af arbejdskraft, transformationen af strejken til en ulovlig praksis og indebærer dermed en overgivelse til volden i dobbelt forstand – både som offer og udøver.

Det essentielle ved Macs undseelige bemærkning om ‘to strike’ og ‘to picket’, er, at de fremskriver volden som en konsekvens af et politisk system, der i praksis efterlader dele af dets medlemmer uden for det politiske fællesskab, og som – i de tilfælde de søger indflydelse – tvinges ud i en “cycle of repression and violence.”³⁷

Det er i det lys, man må se Macs fortolkning og organisering af strejken. For at være effektiv – dvs. være et våben, der rammer arbejdsgiversiden – må den inkludere ‘picketing’ og dermed omfavne kampen om udformningen af dalens sociale rum i bogstavelig forstand, om end det kaster de strejkende ind

i en destruktiv voldscirkel. Det er igen tæt forbundet til Macs forståelse af strejkens mål; visionen om en radikal, revolutionær samfundsomvæltning – det, han tidligt i romanen omtaler som “the long view” (*IDB*: 26).

Brutalt. Meningsløst?

Steinbeck viger, som sagt, tydeligvist tilbage fra Macs perspektiv på strejken. Det, vil jeg hævde, diskvalificerer imidlertid ikke strejkementorens analyse og kritik af den samtidige situation. Det er essentielt at holde in mente, fordi romanen samtidig rummer et andet vægtigt perspektiv på strejken, der fremføres af karakteren Doc Burton – Jims anden strejkementor. Doc er en yngre læge, der ofte hjælper partiet. Hans involvering i strejken er dog ikke politisk eller ideologisk motiveret, men kan beskrives som værende af hhv. *humanistisk* (han ønsker umiddelbart at hjælpe arbejderne) og *filosofisk-videnskabelig* karakter: Han er interesseret i at iagttage og *forstå* strejken og dens dynamikker (fx *IDB*: 112-113).

Hans ultimative dom over begivenhederne er imidlertid nedslående: “It all seems meaningless to me, brutal and meaningless” (*IDB*: 198). Hvor Mac accepterer volden og brutaliteten, da han anskuer det som et nødvendigt onde – et *politisk middel* – der tjener ‘the long view’, så bliver strejkevolden for Doc snarere bevis for et mørkrandet verdensbillede, hvor mennesket er kastet ud i et, ja, brutalt og meningsløst flux og derfor – hvilket afviser politiske handlingforsøg som strejken – grundlæggende agensløse i en grundlæggende ukontrollerbar verden.

Burtons perspektiv fremhæves ofte i den del af forskningslitteraturen, der afviser at tilgå *In Dubious Battle* som et politisk engageret værk, men i stedet læser den i lyset af Steinbecks falankse-teori, dvs. som en slags mørkrandet universel meditation over den menneskelige tilstand.

Den diskussion vender jeg tilbage til. For nu er det centrale, at Docs optik ultimativt bløder ind i Macs, idet strejkens arkitekt i sidste ende begynder at udtrykke en ukarakteristisk tvivl og tøven. Mod romanens slutning opsøger den lokale sheriff frugtplukkernes lejr og beordrer rydningen af den:

“At daylight tomorrow a hundred men, in ten trucks like this, are coming out. Every man will have a gun, and we have three cases of Mills bombs [håndgranater]. We’re through fooling with you. You have till daylight to get out of the county. That’s all.” (*IDB*: 262).

Ultimatummet understreger det asymmetriske magtforhold mellem konfliktens parter og intensiverer de strejkendes nedslående valg. Den fredelige løs-

ning er ensbetydende med strejkens opløsning, mens den fortsatte kamp vil føre til en massakre. Her tøver den ellers stålsatte Mac for første gang med at tage styringen (“It’s a hell of responsibility.” (IDB: 226)), hvorefter de strejkende kræver en afstemning om strejkens videre forløb.

Det giver Mac sin velsignelse til: ““The men are the bosses.” (IDB: 267). Den pludselige tiltro til arbejdernes evne til selvbestemmelse er nye toner fra strejkeagitatoren, der imidlertid påpeger, at arbejderne her beviser, at strejkeerfaringen faktisk *har* båret frugt:

“[...] if they want to vote, that means they’re still working together. Oh, that’s fine. They can break up, if they do it by their own consent.” (IDB: 267).

Romanen sår imidlertid med al tydelighed tvivl om oprigtigheden af argumentet, der netop skurrer mod hans hidtidige ledelse af strejken. Man kan sige, at Macs hidtidige dobbelte rolle som strejkens ‘teoretiker’ og praktiske leder her går i opløsning. Han *ved*, hvad der (ifølge ham) bør gøres, men ønsker for første gang ikke at vedstå konsekvenserne. Det understreges, da han kort efter opfordrer Jim til at forlade lejren og bringe sig selv i sikkerhed. Det afviser Jim imidlertid med udgangspunkt i Macs egen logik – “Our guys are to be used, not saved.” (IDB: 264).

Symptomatisk viger Mac sluttelig tilbage fra at tage ordet ved afstemningen, men uddelegerer i stedet opgaven til Jim: ““Tell ‘em straight what a strike means, how it’s a little battle in a whole war. You can do it, Jim’.” (IDB: 268).

Stemmekamp

Det, Mac beder Jim om, er, at udføre det, han ikke selv længere magter. Håndgribeligt skal Jim få arbejderne til at fortsætte kampen og dermed påtage sig ansvaret for beslutningen. Men samtidig udtrykker replikken et ønske om, at Jim kan forklare og *fortolke* strejken og dens mening; ikke bare for arbejderne, men også for Mac selv, der netop har tabt sit tidligere hårdnakkede ‘long view’ af syne.

Jim bliver den karakter, der fører romanen til sin finale. Men netop ikke på en måde, der skaber et samlende facit for strejkelærlingens udstukne dannelsesrejse. Det planlagte møde bliver aldrig en realitet. Jim falder i en fælde sat af arbejdsgiversiden og dræbes. Det leder til den afsluttende ulmende massescene. Mac fragter Jims lig tilbage til lejren og synet af den døde krop omformer igen arbejderne til en falankse, der ser til, mens Mac placerer Jim på en interimistisk scene og til slut tager ordet:

He stood up and faced the crowd. His hands gripped the rail. His eyes were wide and white. In front he could see the massed men, eyes shining in the lamplight. Behind the front row, the men were lumped and dark. Mac shivered. He moved his jaws, and seemed to break the frozen jaws loose. His voice was high and monotonous. 'This guy didn't want nothin' for himself –' he began. His knuckles were white, where he grasped the rail. 'Comrades! He didn't want nothing for himself —' (IDB 269)

Denne abrupte afslutning faktisk bryder med strejkeromanens gængse form, som ofte afsluttes med en slags epilog, der finder sted *efter* strejkens færdiggørelse og beskriver dens resultater, konsekvenser og perspektiver. *In Dubious Battle* slutter snarere *in medias res*, kampen er stadig i gang, ikke ført til ende. Spørgsmålet er, om den overhovedet har bevæget sig ud af stedet? *In Dubious Battle* afsluttes netop med en gentagelse af den allerede nævnte scene, hvor Mac brugte liget af Joy til at opildne de strejkende.

Denne cirkulære slutning udpeger, ifølge Steinbeck-forskeren Charles Williams, Steinbecks egen, autoritative stemme *i* romanen, hvilket underbygges med henvisning til Steinbecks samtidige overvejelser om falanksen:

Steinbeck's biologically inspired 'science' of mass behavior accordingly minimizes the political potential of the working class, even as he portrays it in sympathetic terms.³⁸

Den udlægning udgrænser romanens politiske engagement. Men som allerede nævnt er det netop essentielt, at Macs analyse af arbejdernes situation og hans sociale og politiske kritik af det samtidige amerikanske samfund også tildeles – ikke bare sympati – men *validitet* i romanen, hvilket understreges af parallellerne til Steinbecks egne journalistiske tekster om de californiske landbrugsstrejker fra perioden.³⁹ Min pointe er altså, at hvis man søger at bestemme Steinbecks *intention* med romanen på baggrund af hans øvrige tekster fra perioden, så finder man her altså både falanske-teoriens universalistisk-resignerede udsyn og en anderledes politisk engageret optik, der insisterer på den politiske handlings nødvendighed. Begge perspektiver, vil jeg hævde, er til stede *In Dubious Battle*, hvor spændingen mellem dem imidlertid aldrig endegyldigt afklares.

Mit argument er således, at *In Dubious Battle* ikke rummer en stemme, der overtrumfer den anden og står sejrende tilbage. Resultatet af den fortolkningskamp, som udspiller sig mellem strejkeagitorerne og Doc, er snarere en effektiv annullering af parternes respektive insisteren på et fortolkningsmonopol.

Historisering og heroisk impuls

Det er i det lys, man må læse romanens afsluttende afbrydelse af Macs tale. Strejkeagitatoren får ganske vist det sidste ord, men får ikke lov til at tale ud. På den måde afviser romanen, at tilbagevendelsen til Macs tidligere fortolkning af strejken udgør den tilfredstillende udlægning af 'what a strike means'. Det, der ulmer i den afsluttende forlængede tankestreg, er snarere Docs karakteristik af det meningsløse og brutale, hvorfor Williams da også konkluderer, at romanen slutter i "an endless and unresovled cycle of violence."⁴⁰

Jeg er for så vidt enig med Williams i, at romanens horisontlinje er en cirkel af vold og undertrykkelse. Men romanen foretager netop en *historisering* af strejkevolden. Med det mener jeg, at brutaliteten og destruktiviteten, der er uløseligt forbundet til strejkeagitorernes fortolkning og organisering af strejken, fremstilles som en konsekvens af et dysfunktionelt politisk system, som ekskluderer dele af dette samfunds medlemmer – eksemplificeret ved frugtplukkerne – fra det politiske fællesskab. De er tildelt principielle rettigheder, men i praksis stadig frataget en egentlig mulighed for politisk medbestemmelse. Og det er i det lys, jeg vil hævde, at Williams' formulering om det 'endeløse' eller 'uendelige' er misvisende.

Læst på denne måde bliver *In Dubious Battle* en kritik af et system, der deformerer legitime forsøg på politisk ageren, tvinger dem ud i en håndgribelig og korporlig – og derfor, for Steinbeck, en etisk anfægtelig – kamp. Således ender Steinbecks strejkeroman med at insistere på nødvendigheden af rekonfiguration af den fælles verdens rammesætning, hvorfor den så at sige sympatiserer ikke bare med arbejderne, men også strejkeagitorernes *handlingsforsøg*. Samtidig med at den forholder sig afvisende til deres praktiske organisering af strejken.

In Dubious Battle kan ellers ligne en *anti*-strejkeroman og dens hovedpersoner – i bedste fald – *anti*helte. Men såvel strejken som agitorerne er i *In Dubious Battle* stadig omgærdet af en slags heroisk impuls – netop fordi de søger at gøre op med den grundlæggende uretfærdighed, som strejkens optik blotlægger.

Når jeg omtaler det som en impuls, så skyldes det, at strejken langt fra er en glitrende heltedåd, ligesom Mac og Jim bestemt ikke er renskurede helte. Tværtimod mislykkes de på flere niveauer med deres kamp; intentionerne er muligvis gode, men midlerne langt fra ideelle, målet uklart og resultatet dunkelt. Årsagen er, at de – og romanen – konstant løber hovedet frontalt mod strejkens mur af modstand, smertefulde dilemmaer og ubehagelige konsekvenser.

Det foregribes allerede i bogens titel, der placerer karaktererne som engageret i en *dubios kamp*. Adjektivets betydningsvarianter udstikker umiddelbart

to væsensforskellige betydninger Umiddelbart kan 'dubious' være et valoriserende adjektiv, dvs. beskrivende noget "of questionable or suspected character". Ordet kan dog også mere deskriptivt udtrykke tvivl og usikkerhed, fx beskrivende noget "of uncertain issue or result."⁴¹

Romanens titel udgør således en ambivalent indramning om Steinbecks strejkeroman, idet det er uklart, om den dubiøse kamp her knytter sig til adjektivets suspekterede eller usikre betydning. Min læsning af romanen peger netop på, at kampen er begge dele; den måde, som strejken udspiller sig på, er – i romanens portræt – suspekt og uacceptabel, samtidig med at dens resultat ikke er givet, endsige sikkert. Men jf. det heroiske element, så er titlens andet led lige så sigende. *In Dubious Battle* er sin tøven og tvivl til trods en kampberedt bog. Via strejken konfronterer den et grundlæggende retfærdighedsproblem, som den insisterer på må løses, om end den ikke selv kan præsentere et ideelt svar på *hvordan*.

Afrunding: I ambivalent kamp

Den ambivalens, der kendetegner *In Dubious Battles* strejkeportræt og den type refleksion, som knytter sig hertil, er karakteristisk for strejkeromanen som sådan. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at strejkeromanerne bevæger sig igennem dette refleksionsrum på forskellig vis.⁴² I *In Dubious Battle* leder det i retning af en fortælling om en håndgribelig, revolutionær modstandspraksis; en udformning af strejken som imidlertid afvises som uhenigtsmæssig og uacceptabel.

I Martin Andersen Nexø's (1869-1954) strejkeroman *Den store kamp* (1909) – det tredje bind af *Pelle Erobreren* (1906-1910) – finder man en anden bevægelse gennem strejken, om end romanen ender lige så uforløst. Her har Pelle, denne romans strejkenovices held med at gennemføre en fredelig, ublodig strejke (om end den ikke er uden tragiske konsekvenser), der til sidst umiddelbart sikrer arbejderne anerkendelse af og inklusion og repræsentation i det etablerede politiske system. Her fremstilles det imidlertid som et kuldslået endepunkt; en art skinsejr, der ikke i tilstrækkelig grad omformer samfundets rammesætning. På den måde er Nexø's strejkeromans afsluttende horisontlinje forestillingen om en anderledes og mere radikal politisk praksis, end den strejken her inkarnerer; dvs. den forståelse af strejkens politiske dimension, som *In Dubious Battle* som beskrevet afviser som uhenigtsmæssig.

Disse strejkeromaners forskelle peger også på, at strejken og strejkeromanen farves af deres lokale kontekst. Groft sagt er USA's blodige strejkehistorie væsensforskellig fra Danmarks mere fredelige, 'ordentlige' ditto, hvor Septem-

berforliget tidligt sikrede en art institutionalisering af arbejdskonflikter i samfundets sociale, økonomiske og juridiske rammer.

I forlængelse heraf er et oplagt spørgsmål – der dog har været uden for mit forskningsprojekt at eftersætte i dybden – hvad der skete med strejkeromanen i perioden efter 1950, hvor strejken i vesten er blevet et langt mere reguleret og accepteret fænomen. Det er en endnu underbelyst historie, der fortjener nærmere undersøgelse.

Det, som denne artikel har skitseret, er den historiske strejkeroman. Som analysen af *In Dubious Battle* har eksemplificeret, fremhæver litteraturens konfrontation med strejken dens problemkarakter. Med det mener jeg, at strejkeromanen netop giver form og stemme til den usikkerhed, kompleksitet og det ubehag, der ved nærmere eftersyn historisk har kendetegnet strejken, der som modstandspraksis konstant løber mod dilemmaer og vanskelige valg og tvingende beslutninger.

Det er i det lys, jeg vil hævde, at strejkeromanen udfolder et ambivalent perspektiv på, hvad det vil sige agere politisk. En udbredt forståelse af den politiske ageren er netop, at den udgør en art triumferende øjeblik, hvor mennesket demonstrerer dets frihed til at skabe rammerne om sit eget liv.⁴³ I strejkeromanen fremstilles denne handling snarere som en anderledes mudret proces. Og her finder man, jf. strejkeromanens engagerede karakter, bestemt også besyngelsen af muligheden for – og understregningen af nødvendigheden af – denne form for samfundsmæssig indgriben. Men samtidig omgærdes den politiske ageren ved et nagende ubehag, en markant tvivl. Det skyldes, at gennemførelsen og udkommet af strejkens handlingsforsøg langt fra er givet eller sikkert, men netop karakteriseret ved omveje, tilbageslag, blindgyder og tragiske fejltagelser. I strejkeromanen er strejken således forbundet med et udmarvende og smertefuldt ansvar, samtidig med disse værker insisterer på nødvendigheden af at påtage sig denne opgave. Det er i den forstand, at strejkeromanen på interessant og perspektivrig vis er engageret – og engagerer sine læsere – i en ambivalent kamp.

Noter

1. Gerald Friedman, "Theories of Strikes". *The Encyclopedia of Strikes in American History*, Aaron Brenner, Benjamin Day og Immanuel Ness (red.), New York: M.E. Sharpe, 2009: 16.
2. Nicklas Freisleben Lund, *I ambivalent kamp. Strejken og romanen, 1850-1950*, ph.d.-afhandling, Københavns Universitet, 2018. En digital version kan tilgås her: https://curis.ku.dk/ws/files/209569844/Ph.d._afhandling_2018_Lund.pdf
3. Jean-Paul Sartre, *What is Literature?*, London: Routledge, 2001 [1948].
4. Indflydelsesrige eksempler på denne kritik finder man eksempelvis hos Theodor W.

- Adorno, "Commitment", *New Left Review* 1974 (1) [1962] og Susan Suleiman, *Authoritarian Fictions. The Ideological Novel As a Literary Genre*, New York: Columbia University Press, 1983. For en præsentation af den aktuelle danske litteraturkritiske problematisering af det litterære engagement henviser jeg til min artikel "Tag parti. Spørgsmålstejn, udråbstegn", *Trappe Tusind* 2018 (17).
5. Jesper Gulddal, *Litterære pasregimer. Bevægelseskontrol og identifikation i europæisk litteratur 1725-1875*, København: Museum Tusulanums Forlag, 2008; Carsten Meiner; *Le carrosse littéraire et l'invention du hasard*, Paris: Presses Universitaires de France, 2008.
 6. Gulddal 2008: 19.
 7. Eric Hobsbawm, *The Age of Revolution, 1789-1848*, London: Random House, 1996 [1962]: 1.
 8. Peter Linebaugh og Marcus Rediker, *The Many-headed Hydra – The Hidden History of the Revolutionary Atlantic*, Boston: Beacon Press, 2000: 219f.
 9. Aaron Brenner, "Introduction". Brenner et al. 2009: 3.
 10. William F. Edgerton, "The Strikes in Ramses III's Twenty-Ninth Year", *Journal of Near Eastern Studies* 1951, 10(2).
 11. Robert Goldstein, *Political Repression in 19th Century*, London: Croom Helm Ltd., 1983: 55f.
 12. Charles Tilly og Edward Shorter, *Strikes in France 1830-1968*, Cambridge: Cambridge University Press, 1954: 4.
 13. Gerry Rodgers, Eddy Lee, Lee Swebston og Jasmien Van Daele, *The International Labour Organization and the quest for social justice, 1919-2009*, Geneva: International Labour Office, 2009: 45f.
 14. www.lex.dk – lokaliseret 30.6.2020.
 15. Jf. Gerald Friedmann 2009: 16.
 16. Vladimir Lenin, "On strikes", 1899, www.marxists.org – lokaliseret 19. juli 2020.
 17. Phillip Walker, "The Ebauche of Germinal", *PMLA* 1965, 80(5): 571-583.
 18. Fx Emilien Carassus, *Les Grèves imaginaires*, Paris: Éditions du CNRS, 1982; Charles Ferrall og Douglas McNeil, *Writing the 1926 General Strike*, Cambridge: Cambridge University Press, 2015; Mark Noon, *Nothing to arbitrate: The strike in the American Novel, 1888-1915*, ph.d.-afhandling, Indiana University of Pennsylvania, 1998; Anita Clair Fellmann, *The Fearsome Necessity: Nineteenth Century British and American Strike Novels*, ph.d.-afhandling, Northwestern University, 1969.
 19. Fay M. Blake, *The Strike in the American Novel*, Metuchen: Scarecrow Press, 1972: 160.
 20. H. M. Gittelman, "Perspectives on American Industrial Violence", *The Business History Review* 1973, 47(1): 16.
 21. Ibid.: 16.
 22. Frank Morn, *The Eye that never sleeps: A History of the Pinkerton National Detective Agency*, Bloomington: Indiana University Press, 1982: viii.
 23. Jf. Robert Michael Smith, *From Blackjacks to Briefcases: A History of commercialized Strikebreaking and Unionbusting in the United States*, Athens: Ohio University Press, 2003: 3f.
 24. Jackson J. Benson og Anne Loftis, "John Steinbeck and Farm labor Unionization", *American Literature* 1980, 52(2): 198.
 25. Ibid.: 201-202.
 26. Robert McParland, *Citizen Steinbeck. Giving Voice to the People*, Lanham: Rowman & Littlefield, 2016: 55.
 27. Artiklen anvender og refererer til Penguins udgivelse af *In Dubious Battle* fra 1992. Alle henvisninger til og citater fra romanen anføres i selve artikelteksten med titelforkortelse (IDB) og sidetal i parentes efter citat/henvisning.

28. Elaine Steinbeck og Robert Wallsten, *Steinbeck. A life in Letters*, London: Penguin, 2001: 79-80.
29. Citeret i Richard Astro, *John Steinbeck and Edward F. Ricketts. The Shaping of a Novelist*, Chicago: University of Minnesota Press, 1973.
30. Marcia Salazar, "John Steinbeck's Phalanx Theory", *Ilha Do Desterro* 1990 (23): 99.
31. Steinbeck & Wallsten 2001: 80.
32. Oxford English Dictionary, www.oed.com – lokaliseret 30. juni 2020.
33. Jf. Omar Swartz, "Defending Labor in *Commonwealth v. Pullis*", *Murdoch University Electronic Journal of Law* 2004, 11(1); David Ray Papke, *The Pullman Case: The Clash of Labor and Capital in Industrial America*, Lawrence: University Press of Kansas, 1999.
34. "The Competition Law Center, George Washington University", CLAYTON ACT, 15 U.S.C. §§ 12-27, 29 U.S.C. §§ 52-53" – <http://gwclc.com/Library/America/USA/The%20Clayton%20Act.pdf> – lokaliseret 27. juni 2020.
35. Citeret i Woodrow C. Whitten, "Criminal Syndicalism and the Law in California: 1919-1927", *Transactions of the American Philosophical Society* 1969, 59(2): 65.
36. Merle Weiner, "Cheap Food, Cheap Labor: California Agriculture in the 1930's", *Critical Sociology* 1978, 8(2-3): 187.
37. Ibid.: 181.
38. Charles Williams, "Group Man and the Limits of Working-Class Politics: The Political Vision of Steinbeck's *In Dubious Battle*". *A Political Companion to John Steinbeck*, Cyrus Ernesto Zirakzadeh et al. (red.), Lexington: University Press of Kentucky, 2013: 127-128.
39. Fx John Steinbeck, "Dubious Battle in California", *Ilha Do Desterro* 1990 (23) [1936].
40. Williams 2013: 126.
41. Oxford English Dictionary – www.oed.com; lokaliseret 30. juni 2020.
42. For en uddybende demonstration af dette argument henviser jeg til afhandlingen (særligt kapitel IV og V) samt artiklen "I tvivlsomme kampe. Strejken og romanen, 1850-1950", K&K 2017, 45(123), der behandler Nexøs *Den store kamp* og Zolas *Germinal*.
43. Dette argument knytter sig til en politikteoretisk tradition, der skanderer mellem la politique (politik) og le politique (det politiske) (fx Paul Ricoeur, *History and Truth*, Evanston: Northwestern University Press, 1965 [1957]). *La politique* betegner her anvendelsen af magt til at grundlægge og opretholde et politisk fællesskab og dermed tage beslutninger på fællesskabets vegne, mens *det politiske* repræsenterer en frivillig, kollektiv og rationelt baseret beslutning om det fælles foretaget af en sammenslutning af frie, lige borgere. Det er den vision om den politiske handling, som strejken umiddelbart abonnerer på. Men årsagen til den ambivalens, der omgærder strejkeromanen, er, at den binære opdeling politik og det politiske – modstillingen mellem et hegemonisk og hierarkiserende system og det, man kunne kalde det *genuint politiske*, der finder sted i exceptionelle emancipatoriske momenter – bryder sammen eller udviskes. Strejken har netop et emancipatorisk sigte, men det som strejkenovicerne erfarer, er, at dens praksis langt fra er ren, men netop inkluderer en række af de negative 'realpolitiske' karakteristika, der genlyder i *la politique*. For en grundigere gennemgang af denne diskussion henvises til min afhandling.

Abstract

Nicklas Freisleben Lund: “Tell’em straight what a strike means” – The strike, the strike novel and John Steinbeck’s *In Dubious Battle*, 2020:2, pp. 9-35.

During the 19th and early 20th centuries the strike held a central social position as a dominant form of political action. The article – which in condensed form presents the central arguments of the author’s Ph.D.-dissertation *In Ambivalent Battle. The Strike and the Novel, 1850-1959* – argues that the historical significance of the strike is reflected in the history of modern literature. Thus, the history of Western European and North American literature between 1850 and 1950 contains a comprehensive but neglected tradition of *strike literature*. The article explores the relation between the historical strike and a central subcategory of novels within this larger group of works – *the strike novel*. Based on the history and the theory of the strike and methodological reflections concerning the literary motif the article – exemplified through the analysis of John Steinbeck’s *In Dubious Battle* – argues that strike equips the strike novel with a distinct plot, a particular social perspective, and engages it in an ambivalent political reflection.

Nicklas Freisleben Lund
ph.d., postdoc
Centre for Uses of Literature/Danish Aging Research Center
Syddansk Universitet
nflund@sdu.dk